

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 13949

Tarih : 19-09-2025

34114

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri ilimiz ve ilçelerine bağlı yerleşim yerlerinde yurttaşlarımız tarafından bildirilen su temini ve su kalitesi sorunları, günlük yaşamın sürekliliğini, temel hizmetlere erişimi ve kamu sağlığını zedelemektedir. Şemdinli ilçesine bağlı Yaylapınar (Salaran) köyü, bu sıkıntıların somutlaştığı örneklerden biridir: yurttaş beyanlarına göre musluklardan kirli su akmakta, yaklaşık yetmiş hanenin su temininde aksama yaşanmaktadır ve bölgede böbrek yetmezliği nedeniyle diyaliz tedavisi gören yurttaşların bulunduğu dair iddialar ifade edilmektedir. Bu beyanların doğruluğunun saha verileri, su analizleri ve sağlık kayıtları ile doğrulanması gerekmektedir.

Hakkâri'de su sorunlarının çözülememesinin temelinde çok-boyutlu ve birbirini besleyen yapısal etkenler vardır. Birincisi, kurumlar arası yetki paylaşımının çok-aktörlü olması sebebiyle görev ve sorumlulukların netleşmemesi; bu durum koordinasyon eksiklikleri, görev boşlukları ve veri akışında kopukluklara yol açmaktadır. İkincisi, yatırım ve bakım finansmanının yetersizliği ile tahsis edilen kaynakların zamanında kullanılmaması; üçüncüsü, proje öncesi yeterli hidrojeolojik etütlerin yapılmaması veya saha çalışmalarının eksikliği nedeniyle yapılan altyapı müdahalelerinin uzun vadeli çözüm üretmemesidir. Dördüncü ve beşinci olarak, bölgenin jeografik engebeliği, yüksek rakım ve ulaşım güçlükleri ile iklim değişikliği etkileri (mevsimsel akımların ve kaynak debilerinin azalması) teknik çözümleri karmaşıktır. Son olarak, güvenlik ve idari izin süreçleri, kamulaştırma/arazi temini sorunları ve lojistik kısıtlar uygulama aşamasında gecikmelere neden olmaktadır.

Sorunun devamına zemin hazırlayan diğer unsurlar arasında proje seçimi ve önceliklendirmede şeffaf kriterlerin eksikliği, yatırım performansının bağımsız ve düzenli denetimlerle takip edilmemesi, ihale süreçlerinde yaşanan gecikmeler veya iptaller ile bakım-onarım için kalıcı işleyiş modellerinin kurulmamış olması sayılabilir. Bu durum, kırsal ve ulaşım-güvenliği sınırlı yerleşimlerde yaşayan yurttaşlarımızın suya erişim hakkının istikrarlı biçimde sağlanmasını engellemektedir.

İçme suyuna ilişkin her türlü iddia (kirli su, toksik kirlilik, mikrobiyolojik bulaşma vb.) sağlık sonuçlarına yol açma potansiyeli taşımaktadır. Yaylapınar özelinde ifade edilen böbrek hastalığı/diyaliz iddialarının su kaynakları ile ilişkisi ancak tarihsel sağlık kayıtlarının analizi, saha tabanlı epidemiyolojik çalışmalar ve suyun kimyasal ile mikrobiyolojik analizlerinin karşılaştırılması ile ortaya konabilir. Bu nedenle su analizlerinin periyodikliği, laboratuvar akreditasyonu, veri şeffaflığı ve sağlık-kalite verilerinin entegre analizi hayati önem taşımaktadır.

Konu, teknik bir altyapı sorununun ötesinde sosyal devletin temel yükümlülüğü ve yurttaşın insanî hakkının korunması meselesidir. Hakkâri'de yurttaşlarımızın su kaynakları açısından zengin bir coğrafyada yaşamasına rağmen neden susuz bırakıldığı sorusuna cevap; idari koordinasyon eksikliklerinin giderilmesi, finansman ve yatırım akışının düzenlenmesi, saha etütlerinin ve düzenli izlemenin kurumsallaşması, güvenlik/erişim engellerinin çözümü, şeffaflık ve hesap verebilirlikle mümkündür. Bu çerçevede ilgili Bakanlıkların müşterek hareket etmesi, kısa vadede acil tedbirlerin (geçici temiz su temini, su dezenfeksiyonu, mobil sağlık taramaları) uygulanması ve orta-uzun vadede kalıcı altyapı-stratejilerinin zamanlı biçimde hayata geçirilmesine ilişkin somut takvim vermesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. DSİ kayıtlarına göre Hakkâri il merkezi ve ilçelerine bağlı kaç yerleşim yerinde (köy, mezra, mahalle, yayla vb. ayrımı yapılmaksızın) su temini (nicelik) sorunu tespit edilmiştir? Bu yerleşimler ilçe bazında listelenerek her biri "nicelik sorunu / kalite sorunu / her ikisi" şeklinde sınıflandırılmış mıdır?
2. Yukarıda listelenen her yerleşim için mevcut su temin yöntemi nedir (şebeke, sondaj, kaynak, tanker ikmalî, depo vb.)? Her bir yerleşimde son 5 yıla ilişkin kesinti sayısı ve toplam kesinti süresi nedir?
3. Yaylapınar (Salaran) özelinde: a) mevcut su kaynağının türü ve ölçülen debi değerleri nelerdir; b) son üç yılda yapılan hidrokimyasal ve mikrobiyolojik analizlerin tarihleri ve sonuçları nelerdir; c) son beş yılda DSİ tarafından bu yerleşim için planlanan veya gerçekleştirilen altyapı müdahalelerinin (sondaj, isale hattı, depo, pompa vb.) listesi, uygulama tarihleri, maliyetleri ve mevcut fiziki durumları nedir?
4. DSİ projelerinde uygulama aşamasında karşılaşılan gecikme sebepleri nelerdir? Gecikmeleri kategori bazında (finansman, ihale, kamulaştırma/arazi temini, güvenlik/erişim, teknik etüt eksikliği, bakım/onarım yetersizliği vb.) ayrıştırarak örnek vakalarla açıklayabilir misiniz? Her kategori için önerilen çözüm mekanizmalarını ve zaman çizelgesini belirtecek misiniz?
5. DSİ bakım-onarım ve işletme bütçesi kapsamında Hakkâri'ye ayrılan yıllık ödenekler nelerdir; bu ödeneklerin kullanım oranları ve bakım-onarım faaliyetlerinin performans göstergeleri (ör. arızaya müdahale süresi, planlı bakım oranı) nedir?

6. Ulaşım ve güvenlik kısıtlı bölgelerde kalıcı su temini sağlamak üzere uygulanan veya pilotlanan alternatif teknolojiler (yenilenebilir enerji destekli pompalar, yerel depolama sistemleri, mini şebekeler vb.) nelerdir? Yaylapınar'da uygulanmış pilot veya kalıcı çözüm varsa ayrıntıları nedir ve neden nüfusun tamamını kapsayamamıştır?
7. Hakkâri il merkezi ve ilçelerinde içme ve sulama suyu sorunu neden kalıcı olarak çözülememektedir? Kaç yerleşim yerinde hâlen içme suyu ve sulama suyu sorunu yaşanmaktadır? Bakanlığınız bu sorunların çözümü için hangi somut adımları atmıştır ve önümüzdeki dönemde hangi girişimlerde bulunmayı planlamaktadır?
8. Yaylapınar (Salaran) köyünde yurttaşlarımızın yaşadığı içme suyu yetersizliği ve kirlilik sorunlarının kaynağı nedir? Bu köyde kalıcı ve güvenli içme suyu temini için Bakanlığınızca bugüne kadar hangi çalışmalar yapılmıştır, hangi projeler planlanmaktadır ve uygulanma takvimi nedir?